

Participatiebeleid Edam-Volendam 2020

Gemeente
**EDAM
VOLENDAM**

Ondernemend en betrokken.

Inleiding - Participatie in Edam-Volendam

Iedereen die in de gemeente Edam-Volendam woont, werkt, leert, sport of ontspant heeft een belangrijke rol in de maatschappij. U maakt deel uit van de samenleving, dat betekent ook dat u participeert in de samenleving. Als deelgenoot van de samenleving heeft u misschien goede ideeën, ontplooit u activiteiten of ziet u in uw omgeving ontwikkelingen en activiteiten gebeuren.

De gemeente Edam-Volendam vindt het belangrijk dat inwoners en ondernemers meer vooraf worden betrokken bij alle gelegenheden die gevolgen hebben voor hoe zij wonen en werken. Participatie kan in verschillende fasen plaatsvinden: bij visieontwikkeling, bij beleidsontwikkeling of bij de uitvoering van beleid. Afhankelijk van de fase van het onderwerp varieert ook de methode en het instrument van participatie. De gemeente wil de ervaring benutten van de participatie die al in de gemeente gebeurt of eerder plaatsvond en een handreiking bieden voor wat werkt en wat niet in de verschillende fasen.

De gemeente biedt met dit document een inzicht in wat u kunt verwachten en waar u op mag rekenen waar het gaat om initiatieven, wijk- en dorpsraden, belangenverenigingen en projecten. De basis hiervoor is gelegd in het coalitieakkoord 2016-2022. Uitgangspunt zijn tevens de kernwaarden van de gemeentelijke organisatie: verbinden, leiderschap, wendbaar, en vertrouwen.

In deze visie gaat het om participatie vóórafgaand aan formele procedures. Participatie vervangt in geen geval de (wettelijk vastgelegde) mogelijkheden voor inspraak, bezwaar en beroep tegen besluiten van de lokale overheid. Dit laatste blijft een recht van iedere inwoner.

Participatie is in deze visie drieledig:

1. participatie bij de voorbereiding van een gemeentelijk besluit;
2. participatie bij initiatieven waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor de participatie van belanghebbenden. De initiatiefnemer kan de gemeente zijn, maar kan ook een ruimtelijk projectontwikkelaar zijn, of een initiatiefnemer van een sociaal project;
3. participatie in de vorm van informeren over wat er komt, wat voorbereid wordt, ook in de vorm van gezamenlijk terugkijken, evalueren. Het gaat hierbij om wederkerigheid, we houden elkaar betrokken: gemeente, wijk -en dorpsraden en belangengroepen.

Leeswijzer

In het volgende beschrijven we allereerst de gemeentelijke visie op participatie waarbij de gemeentelijke kernwaarden worden uitgewerkt voor participatie. Daaropvolgend worden de rollen en verantwoordelijkheden toegelicht van de verschillende gesprekspartners van de gemeente en daarbij de rol van de gemeente zelf in het participatieproces.

Vervolgens komt de werkwijze en doelstelling van participatie aan de orde. Hierbij wordt ook de participatieladder beschreven, waarvan de afwegingskaders handvatten bieden bij het maken van een keuze over het betrekken inwoners en de mate van invloed in het proces. Aan het eind wordt beschreven welke rol communicatie heeft bij het participatieproces.

In de bijlagen vindt u de uitvoeringsagenda voor 2020.

De gemeentelijke visie

Participatie, zorgt voor het horen van alle belangen en leidt tot een zorgvuldige afweging in de besluitvorming. Vanaf het begin samenwerken aan een initiatief of plan vergroot de kwaliteit van oplossingen en zorgt voor de inbreng van verschillende perspectieven, kennis en creativiteit.

Meepraten aan de voorkant wil niet zeggen dat ook altijd gebeurt wat inwoners willen. Het moet duidelijk zijn dat de gemeenteraad de democratische volksvertegenwoordiging is en uiteindelijk bepaalt. Dit vraagt aandacht voor de bedoeling en de mogelijkheden van participatie.

'Lessons learned'

Deze notitie participatie sluit aan bij de ervaringen van de gemeente met participatie. De afgelopen jaren zijn zeer succesvolle, maar ook minder succesvolle, participatieprojecten uitgevoerd.

Voorbeelden:

We hebben als gemeente inwoners nauw weten te betrekken bij de voorbereiding van de omgevingsvisie; we weten vele ondernemers en ook andere partijen zoals onderwijsinstellingen enthousiast te krijgen voor de economische visie. Maar soms wordt bijvoorbeeld een verkeersplan minder goed ontvangen mede door de manier waarop de participatie is ingericht.

Ook zijn er voorbeelden, waarbij inwoners verantwoordelijkheid nemen voor een initiatief in hun leefomgeving en de gemeente hierin volgt en aansluit. Participatie is idealiter vooral overheidsparticipatie. In dat geval komen initiatieven uit de samenleving en de gemeente participeert waar mogelijk.

Deze beweging is nog in een pril stadium. Het is echter wel het voornemen van de gemeente om meer ruimte te bieden aan inwoners die zonder tussenkomst van de overheid oplossingen voor maatschappelijke kwesties tot stand brengen of ruimtelijke initiatieven nemen. Welke lessen worden getrokken?

De belangrijkste zijn wel:

- Betrek inwoners en hun vertegenwoordigers, ondernemers/bedrijven, dorps- en wijkraden en adviesraden bij de tot standkoming, bijsturing en uitvoering van het beleid.
- Geef kaders en spelregels mee zodat de participanten niet met irreële verwachtingen deelnemen.
- Ook de betrokkenheid binnen de gemeente is belangrijk; afdelingen die van belang zijn bij de uitvoering moeten bijtijds inbreng kunnen hebben, zodat niet achteraf bijgesteld hoeft te worden. Dit is beleidsmatig samenwerken en integraal denken, en van belang voor de succeskans van participatie.
- Voor de uitvoering van het participatieproces is empathie en inleven nodig in de inwoner die gevraagd wordt te participeren. Het gaat om inzicht in de doelgroep en het onderscheid maken in de benaderwijze.
- Voor de uitvoering van participatie is creativiteit nodig, om het participatieproces verrassend en uitnodigend te maken en ideeën los te krijgen.
- Kies gesprekspartners in relatie tot de abstractie van het onderwerp. Naar gelang een onderwerp abstracter is, zullen meestal organisaties gesprekspartner zijn. Gaat het om concrete veranderingen dichtbij in de woon- leefomgeving, dan zijn individuele inwoners vaker gesprekspartner.

Participatie vanuit de gemeentelijke missie en kernwaarden

De missie van de gemeente is

1. **Ondernemend, ruimte voor initiatieven**

Wie wil, kan invloed hebben. We laten organisaties en/of inwoners waar mogelijk vooraf over beleid meedenken en we koppelen terug wat er met die input wel of niet gedaan is. We denken mee en staan open voor innovaties. We signaleren en handelen proactief. Waar nodig of gewenst faciliteren en begeleiden we initiatieven.

2. **Betrokken**

We werken aan constructieve relaties. We streven altijd naar integriteit en eigenheid en samenwerking en gezamenlijkheid. Er is sprake van open communicatie. We vertellen het zoals het is. We brengen de boodschap zo helder mogelijk. We houden regie op wat er toe doet en laten de ruimte aan de gemeenschap. Totstandkoming gebeurt samen.

De visie en kernwaarden vertalen wij in dit kader van participatiebeleid naar een viertal uitgangspunten voor participatiebeleid:

Leiderschap: ieder pakt zijn rol

De initiatiefnemer toont leiderschap en is verantwoordelijk voor het voorbereiden en uitvoeren van, en verslagleggen over het participatieproces. Iedereen kan initiatiefnemer zijn: bewoners, bedrijven, organisaties, verenigingen of de gemeente zelf. Een belanghebbende of geïnteresseerde participeert aan het proces om betrokken te zijn en bij te dragen aan een positief resultaat.

Verbinden: door samenwerking groeien

Wanneer initiatiefnemer en belanghebbende(n) een succesvol participatieproces uitvoeren komen zij in de regel tot wederzijds begrip voor elkaars belangen, betere oplossingen en een betere onderlinge sociale verhouding. Dit draagt ook bij aan de samenhang en integraliteit van de aanpak.

Vertrouwen: zeggen wat je doet en doen wat je zegt

Door van tevoren te delen hoe participatie georganiseerd wordt en achteraf te laten zien hoe dat is gedaan en wat het heeft opgeleverd ontstaat vertrouwen in het proces en kan een goede belangenafweging worden gemaakt.

Wendbaar: geen klus is hetzelfde, de participatie dus ook niet

Projecten, initiatieven en belangen variëren van groot tot klein en van complex tot eenvoudig. Dat vraagt om goede voorbereiding en maatwerk voor een passend proces van communicatie en participatie.

Participatiebeleid: rollen en verantwoordelijkheden

Om de visie tot uitvoering te brengen lichten we toe welk beleid de gemeente hanteert. Hier mogen inwoners op rekenen wanneer de gemeente uitvoering geeft aan participatie, zowel wanneer de gemeente initiatiefnemer is als wanneer de gemeente een rol heeft als bevoegd gezag.

Leiderschap: ieder pakt zijn rol en neemt zijn verantwoordelijkheid

De initiatiefnemer toont leiderschap en is verantwoordelijk voor het voorbereiden en uitvoeren van, en verslagleggen over het participatieproces. Iedereen kan initiatiefnemer zijn: bewoners, bedrijven, organisaties, verenigingen of de gemeente zelf.

Een belanghebbende of geïnteresseerde participeert aan het proces om betrokken te zijn en bij te dragen aan een positief resultaat.

Wij herkennen en hanteren verschillende rollen en verantwoordelijkheden bij participatie:

Rol initiatiefnemer: Iemand die heeft bedacht om iets te gaan doen.

Hiermee bedoelen we de persoon, het bedrijf of de organisatie die als eigenaar optreedt van het initiatief. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een bedrijf dat een uitbreiding van het bedrijfspand wil realiseren, een bewoner die een verbouwing van zijn woning wil doen, een dorpsraad die een evenement wil organiseren, een zorgorganisatie die een kleinschalige opvang wil voor kwetsbare inwoners, of de gemeente die een nieuw beleid opstelt.

De initiatiefnemer draagt de verantwoordelijkheid voor de inrichting van het participatieproces: het voorbereiden en uitvoeren van, en de verslaglegging. We sluiten hierbij aan bij de omgevingswet waarin uitdrukkelijk de verplichting is aangegeven dat de initiatiefnemer aangeeft of inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding van de aanvraag zijn betrokken.

Rol belanghebbende: iemand die ergens belang bij heeft.

Een belanghebbende is iemand wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken, zoals omschreven in de Algemene wet bestuursrecht. Wanneer een belanghebbende deelneemt aan een participatieproces draagt hij of zij de verantwoordelijkheid van het bijdragen met een actieve deelname aan een zo goed mogelijk resultaat van het proces.

Hier geldt een onderscheid tussen het (mede)delen van belangen en het verdedigen van belangen. Voor het verdedigen van (individuele) belangen bestaan wettelijke procedures van inspraak, bezwaar en beroep.

Rol dorps- en wijkraden

Onze inwoners voelen zich verbonden met hun wijk, kennen hun omgeving en participeren actief in dorpsraden, bewonerscomités en wijkraad. Wij streven er naar om juist deze eigenheid van de kernen in onze gemeente te behouden en te versterken. Dit is belangrijk omdat er steeds vaker bestuurlijke beslissingen worden genomen in de regio of andere verbanden waardoor onze inwoner het gevoel kan krijgen dat de overheid 'steeds verder weg' komt te staan.

De dorps –en wijkraden zijn voor de gemeente een belangrijke gesprekspartner, en kunnen de verbinding vormen tussen de bewoners voor wiens belang of gebied zij staan. De raden zijn geen volks-

vertegenwoordiging, maar spelen wel een belangrijke rol in het netwerk bij het stimuleren en faciliteren van initiatieven. Om die reden nemen we deze gesprekspartners altijd vanaf het begin mee in een participatieproces. Deze inwonersraden zijn geen controlerend orgaan waaraan ambtelijk actieve informatieplicht gevraagd kan worden; die rol is behouden voor de gemeenteraad.

Wij zien participatie niet als eenrichtingsverkeer, waarbij dorps- en wijkraden klankbord zijn voor de gemeente; de gemeente kan ook aansluiten bij initiatieven die dorps- en wijkraden zelf nemen en beheren.

De gemeente moet wel zorgen dat de dorps – en wijkraden hun rol kunnen vervullen door bijvoorbeeld tijdige informatie over ruimtelijke zaken in de woon- en leefomgeving.

In onze gemeente zijn op dit moment 8 dorpsraden en 1 wijkraad actief. Zij hebben een gezamenlijk overleg (GDO). De gemeente acht een uitbreiding van wijkraden een positieve ontwikkeling, vertrekpunt voor de gemeente is dat deze initiatieven van onder af ontstaan, vanuit de behoefte van de wijk of dorp komen.

Convenant en aanspreekpunt

In het convenant met de dorps- en wijkraden wordt de werkwijze geregeld over de financiering van dorps- en wijkraden, en over het onderlinge overleg met de gemeente. Gelet op het verschil in rollen stellen wij voor om het voorzitterschap van het GDO te beleggen bij de dorps- en wijkraden, waarbij wel de bedoeling is dat de wethouder en/of ambtelijke vertegenwoordiging op uitnodiging aanwezig is.

Voor de dorpsraden is vanuit de gemeente een aanspreekpunt nodig. Deze zou zowel voor de dorpsraden als voor de organisatie verbinder zijn, dit houdt in dat voor de grotere beleidsonderwerpen in het oog wordt gehouden dat de dorpsraden tijdig van informatie worden. En andersom dit aanspreekpunt ook van dorpsraden inbreng krijgt over wat er speelt in dorp en wijk en waar informatie over nodig is. Het convenant met de dorps – en wijkraden wordt op deze punten geactualiseerd.

Rol adviesraden sociaal domein

Op grond van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet, en het convenant met de Seniorenraad zijn de Wmo-raad, Jeugdraad, Participatieraad en Seniorenraad actief in het Sociaal Domein. Deze raden zijn georganiseerd in de Koepel Sociaal Domein (KSD). De gemeente is volgens de verordening KSD verplicht de KSD om advies te vragen.

De adviesraden hebben behoefte aan een concretere afspraak over de beleidscyclus van de gemeente. Sommige beleidsnota's waarover hun advies is gevraagd zouden zij geëvalueerd willen zien. De KSD wil betrokken worden bij deze evaluatie en advies kunnen geven. Dit wordt gevraagd voor een beperkt aantal beleidsthema's.

De KSD wil ook onderzoeken in hoeverre zij bij omgevingsplannen een rol hebben.

Ook is de behoefte bij de KSD nog voordat hen formeel advies wordt gevraagd eerder mee te kunnen denken over beleidsnota's. De KSD zou met de gemeente een jaarlijkse beleidsagenda willen afspreken. Wij stellen voor om met de KSD deze jaarlijks beleidsagenda op te stellen waarin aan bovengenoemde onderwerpen wordt tegemoetgekomen.

Rol overige organisaties

Ook andere organisaties zijn van belang om door de gemeente te betrekken bij besluitvorming (denk

aan o.a. ondernemersverenigingen, historische verenigingen) Zij kunnen de gemeente gevraagd en ongevraagd adviseren. Ook hier is het de bedoeling dat de gemeente in een zo vroeg mogelijk stadium met deze organisaties in gesprek gaat om suggesties op te halen en –wanneer het beleidsonderwerp in een ver gevorderd stadium is, de organisaties om advies vraagt.

Rol gemeente

De gemeente is bevoegd ter zake besluiten te nemen in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Denk daarbij aan de rol van vergunningverlener, subsidieverstrekker of handhaver. De gemeente heeft als bevoegd gezag de verantwoordelijkheid zich professioneel en onafhankelijk op te stellen en een belangenafweging te maken op basis van het algemeen belang. Wanneer de gemeente tevens initiatiefnemer is, wordt de voorbereiding en uitvoering van de participatieaanpak en de controle daarop door de gemeenteraad van des te groter belang.

De gemeente bepaalt of er voldoende gegevens zijn om de belangen af te wegen en een zorgvuldig besluit te nemen. De gemeente heeft een motiveringsplicht voor de omgevingsvisie en het omgevingsplan; dat wil zeggen: hoe de omgeving is betrokken bij de voorbereiding en wat er is gedaan met de participatie.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het stellen van de kaders voor participatie en het bewaken van de participatie binnen deze kaders. In deze visie stellen wij voor dat de gemeenteraad bij ruimtelijke en sociale initiatieven (meer) betrokken wordt aan de voorkant van het proces en ook adviseert over de participatie.

Gemeenteraad: eindbesliser

De gemeenteraad geeft vanuit haar rol als volksvertegenwoordiger een stem aan opvattingen die in de gemeenschap leven. De inwoners zullen raadsleden en gemeenteraad aanspreken op wat in de gemeente speelt. Inwoners verwachten dat er dan meteen actie wordt ondernomen. De gemeenteraad heeft al de rol van “oren en ogen” binnen de gemeenschap. De Omgevingswet versterkt die volksvertegenwoordigende rol - ook omdat het de bedoeling van de Omgevingswet is dat de gemeenschap en de gemeenteraad al in een vroegtijdig stadium wordt betrokken, soms al voordat plannen concreet worden en worden ingediend.

Dit laat onverlet dat de gemeenteraad een eigen verantwoordelijkheid heeft. Participatietrajecten kunnen verwachtingen scheppen; maar hoeven niet altijd te leiden tot de uitkomst die een groep inwoners voor ogen heeft. De gemeenteraad zal alle belangen afwegende een besluit nemen en dat kan op gespannen voet staan met wat bepaalde groepen inwoners willen. Het vraagt van de gemeenteraad steeds meer om politiek-bestuurlijke sensitiviteit en evenwichtskunst.

Participatiebeleid: doelstelling participatie

Verbinden: door samenwerking groeien

Wanneer initiatiefnemer en belanghebbende(n) een succesvol participatieproces uitvoeren komen zij in de regel tot wederzijds begrip voor elkaars belangen, betere oplossingen en een betere onderlinge sociale verhouding.

Het is van belang dat er helderheid bestaat over de doelen die we willen bereiken met participatie. Waarom zetten we participatie in als instrument bij het maken van initiatieven, plannen en het uitvoeren hiervan?

Kwaliteit

Door samen te werken aan plannen en vorming van initiatieven kunnen de gemeente en inwoners als team een hogere kwaliteit realiseren. Van hoge kwaliteit is sprake als het proces leidt tot een plan dat technisch, praktisch en financieel haalbaar is.

Keuzes maken door samenwerking

Tijdens een participatieproces wordt een belanghebbende of geïnteresseerde meegenomen in een proces van besluitvorming voor een initiatief. Een bijkomend effect is dat inwoners kunnen zien dat niet elk individueel belang gehonoreerd kan worden. Deelnemers aan een dergelijk proces zien ook in dat voor- en tegenstanders van een bepaalde keuze met argumenten komen die zij zelf misschien (nog) niet hadden bedacht. De participant leert te kijken met een bredere blik en leert belangen af te wegen. Het uitgangspunt is daarbij altijd om door die belangenafweging een positieve bijdrage te leveren aan het initiatief, om het resultaat beter te maken.

Versterken eigen verantwoordelijkheid

Bewoners, ondernemers en bezoekers van Edam-Volendam kenmerken zich als ondernemend en betrokken. Het behoud, gebruik en de ontwikkeling van de sociale en fysieke leefomgeving is ook in hun belang en daarom spitsten we steeds vaker toe op de eigen verantwoordelijkheid. Goede participatieprocessen zijn daar een voorwaarde voor.

Draagvlak

Als inwoners van Edam-Volendam betrokken zijn bij plannen, het proces van dichtbij gevolgd hebben en hebben ervaren dat er rekening wordt gehouden met hun mening en die van hun medeburgers, is de kans groot dat zij eerder achter het eindresultaat staan dan wanneer die betrokkenheid er niet was. Meedoen kan leiden tot acceptatie en acceptatie leidt tot draagvlak. Van belang te beseffen is tevens het volgende: ook al zijn inwoners het er misschien niet altijd mee eens, zij zijn betrokken en gehoord in het proces.

Vergroten van kennis

Voordeel van inwonerparticipatie is dat het ertoe leidt dat inwoners kundiger worden omdat zij actief participeren in het besluitvormingsproces. Anderzijds krijgt de gemeente (bestuur en ambtenaren) meer inzicht in wat er in de gemeente leeft en waar specifieke expertise te halen is.

Heldere kaders vooraf

Het is belangrijk dat vooraf de kaders worden gegeven bij participatie.

- De inhoudelijke afbakening moet helder zijn, het gaat om duidelijkheid over welk terrein het betreft.
- De financiële kaders moeten helder zijn, om te voorkomen dat er onterechte verwachtingen zijn over financiële mogelijkheden.
- De wijze van participatie moet ook vooraf duidelijk worden vastgesteld.

Voor de gemeente betekent dit dat ambtelijk voorbereid wordt en bestuurlijk besloten welke kaders worden meegegeven. Deze gezamenlijke afweging van ambtelijke organisatie en bestuur is belangrijk om te voorkomen dat de participatie ontspoot en tot teleurstellingen leidt.

Bij aangelegenheden waarop besluit door de raad nodig is, zal vooraf door de raad de kaders rond inhoud, financiële bandbreedte en wijze van participatie worden meegegeven. De gemeenteraad wordt aan de voorkant betrokken en wordt in de gelegenheid gesteld terug te kijken op het resultaat.

Participatiebeleid: werkwijze participatie

Vertrouwen: zeggen wat je doet en doen wat je zegt

Door van tevoren te delen hoe participatie georganiseerd wordt en achteraf te laten zien hoe dat is gedaan en wat het heeft opgeleverd ontstaat vertrouwen in het proces en kan een goede belangenafweging worden gemaakt.

De werkwijze van participatie kan verschillen

De bedoeling is dat participatie gestructureerd plaatsvindt. De eerste stap is de analyse, het vergaren van inzicht in de belangen van verschillende groepen. Daaropvolgend wordt het niveau van participatie bepaald. De kernboodschap wordt geformuleerd van de participatie waarbij wordt ingespeeld op de belevingswereld van de belanghebbenden, hun ervaringen en vragen.

Een communicatieplan is nodig, evenals het verslag van het proces en het resultaat.

In de toolkit die de gemeente zal maken, wordt onder meer Factor C uitgewerkt. Deze methode biedt alle stappen die wij in het voorgaande hebben beschreven.

De toolkit zal op verschillende niveaus methodieken en instrumenten aanbieden; op het niveau van *visie, beleid en uitvoering*. Er wordt een onderscheid gemaakt naar meer of minder impact voor betrokkenen.

Wendbaar: geen klus is hetzelfde, de participatie dus ook niet

Projecten, initiatieven en belangen variëren van groot tot klein en van complex tot eenvoudig. Dat vraagt om goede voorbereiding en maatwerk voor een passend proces van communicatie en participatie.

Participatieladder

De mate van invloed die participanten krijgen, wordt ook wel voorgesteld als een participatieladder. Het gaat dan om de rol die ze spelen. Een besluit hierover in de voorbereiding van het proces is van belang,

- omdat het bepaalt in hoeverre de initiatiefnemer de uitkomst van het participatieproces dient te volgen;
- omdat het de methode van participatie mede bepaalt.

De mate van participatie is te duiden in de volgende treden van de participatieladder:

Informereren

Hoewel informeren ook vaak wordt genoemd als onderdeel van de participatieladder, wordt dit in deze nota niet als een vorm van participatie beschouwd. Informeren is namelijk geen vorm van actieve deelname, het impliceert het zenden van een boodschap in één richting. In het projectvoorstel kan de keuze hiervoor wel (bij uitzondering) gemotiveerd gemaakt worden, bijvoorbeeld wanneer er geen enkele ruimte is om inbreng van participanten te verwerken door wettelijke noodzaak. Rol participant: toehoorder.

Raadplegen

De initiatiefnemer bepaalt het onderwerp van het gesprek. De participanten worden gevraagd om hun mening, hun opvattingen over of visie op een bepaald initiatief. De deelname is relatief kort en weinig inspannend, de verantwoordelijkheid is licht. De vrijheid van initiatiefnemer en het bevoegd gezag om de resultaten te gebruiken is relatief groot. Rol participant: geconsulteerde.

Adviseren

De initiatiefnemer bepaalt het onderwerp van het gesprek. Deelnemers krijgen informatie, overleggen daarover en komen tot een advies aan de initiatiefnemer. Deelname vergt een redelijke tijdsinvestering van de belanghebbenden of geïnteresseerden; bij adviesraden zelfs een substantiële. Deelnemers nemen een duidelijke verantwoordelijkheid: ze zijn aanspreekbaar op hun advies. De initiatiefnemer en het bevoegd gezag kunnen weliswaar (een deel van) het advies naast zich neerleggen, maar ze dienen wel uitvoerig te beargumenteren waarom ze dat doen. Rol participant: adviseur.

Coproduceren

Deelnemers dragen bij aan de planvorming. Samen met de initiatiefnemer werken ze voorstellen uit. Deelnemers investeren relatief veel tijd en nemen een duidelijke verantwoordelijkheid: ze zijn (mede-)aanspreekbaar op de geleverde voorstellen. Het bevoegd gezag moet het resultaat zwaar mee laten wegen in de besluitvorming en dient veel aandacht te geven aan terugkoppeling naar de deelnemers over het effect van hun inbreng. Rol participant: samenwerkingspartner.

Meebeslissen

Besluitvorming wordt mede aan de betrokkenen gedelegeerd. Het politiek bestuur verbindt zich aan deze besluiten. Inwoners nemen zelf beslissingen binnen het kader dat de gemeenteraad stelt. De raad geeft dan gecontroleerd en onder strikte voorwaarden bevoegdheden aan een groep inwoners. Vanzelfsprekend moeten dan zaken als representativiteit (in de zin van gelegitimeerde vertegenwoordiging), verantwoording en controle, goed zijn geregeld. Rol participant: medebeslisser.

Participatieladder en bestuurlijk handelen

De ambities zijn: zo vroeg mogelijk in het proces, een zo hoog mogelijke vorm van participatie en samen met alle belanghebbenden.

De participatieladder is beschreven vanuit het perspectief van de inwoner. Het bestuur is en blijft verantwoordelijk voor de besluitvorming. Bij een hoge mate van participatie geldt echter wel dat de vrijheid van bestuurlijk handelen wordt beperkt. Het betrekken van inwoners suggereert dat een deel van de verantwoordelijkheid wordt overgedragen. De controle op een goed proces wordt dan belangrijk, terwijl bij een lagere mate van participatie de rol van volksvertegenwoordiger belangrijker is.

Maatwerk

Iedere klus krijgt zijn eigen aanpak. Er wordt maatwerk geleverd om zo de betrokkenheid en participatie zo goed mogelijk te faciliteren.

Het onderstaande algemeen afwegingskader is een hulpmiddel om te bepalen welke mate van participatie het meest geschikt is. Hoe vaker 'sterk' van toepassing is, hoe groter de kans dat het onderwerp zich leent voor een hogere trede van de participatieladder.

In hoeverre is er sprake van ...	Sterk	Gering
maatschappelijke/bestuurlijke druk		
grote impact voor inwoners en/of ondernemers		
ruimte voor inbreng van anderen		
een onderwerp dat transparant en open besproken kan worden		
veel maatschappelijke discussie		
veel en deels tegenstrijdige belangen		
betrokkenheid van meerdere beleidsvelden		

Inspraak en het verschil met participatie

Inspraak is de formele, afrondende fase waarin iedere individuele inwoner of andere belanghebbende partij voor de laatste keer expliciet de gelegenheid krijgt om te reageren. De inspraakprocedure vindt plaats conform de betreffende wettelijke verplichting (afhankelijk van het beleidsonderwerp). Als er geen wettelijke verplichting is, dan vindt de inspraak plaats conform de inspraakverordening van Edam-Volendam 2016.

Bij inspraak kan niet meer met bestuurders van gedachten worden gewisseld – dat is al in het voortraject (bij participatie) gebeurd – maar betrokkenen kunnen wel nogmaals (schriftelijk) hun mening of bezwaar kenbaar maken. Het college van burgemeester en wethouders weegt alle meningen en bezwaren mee in het principebesluit dat vervolgens voor advies naar de raadscommissie gaat.

Andere vormen van manieren om invloed uit te oefenen op het bestuur van de gemeente

Inwoners kunnen op verschillende manieren invloed uitoefenen, door van het spreekrecht gebruik te maken in de gemeenteraad/commissie, door een burgerinitiatief in te dienen, of een petitie. Dat valt buiten de scope van deze notitie waarin wij inwoners zo vroeg mogelijk willen betrekken bij gemeentelijk beleid en betrokken willen laten zijn bij hun eigen leefomgeving.

Participatiebeleid: tot slot

Informatie

Voor het kunnen uitvoeren van participatie is informatie, belangrijk. Het moet duidelijk zijn op welk niveau er wordt geparticipeerd, waarbij de participatieladder richtsnoer is. Ook moeten de verwachtingen helder zijn. De gemeenteraad zal na afweging van de belangen van verschillende partijen, en na zich ervan verzekerd te hebben dat er een goed doorlopen participatieproces is geweest, een beslissing nemen die niet voor iedereen tot tevredenheid kan leiden. Het is van belang dat mensen zijn gehoord en ook weten waarom een bepaald besluit wordt genomen.

Informatie is nodig om inwoners op de hoogte te stellen van wat in hun omgeving afspeelt. Een directe benadering heeft de voorkeur met huis-aan-huis brieven en open inloopavonden voor nadere informatie wanneer het initiatieven in de eigen omgeving betreft. In de uitvoeringsagenda hebben wij daarnaast de actie opgenomen de introductie van een omgevingsapp te onderzoeken. ¹ Dit is ook een manier waarop inwoners vroegtijdig op de hoogte zijn van initiatieven in hun omgeving.

Tot slot is informatie nodig om inwoners attent te maken op de financieringsmogelijkheden van inwonerinitiatieven. We willen actiever inwoners hiervan op de hoogte stellen, met behulp van de wijk en dorpsraden. Op de website van de gemeente zal specifieke informatie komen over bewonersinitiatieven: werkwijze en historie van eerdere gefaciliteerde initiatieven.

Ook bij deze initiatieven zullen de spelregels gelden die de gemeente voor initiatiefnemers stelt (en voor zichzelf als initiatiefnemer). In de toolbox wordt leidraad opgenomen voor initiatiefnemers. Voor kleinschalige initiatieven is er een verkorte leidraad.

De bedoeling is dat we niet alleen een informatieve webpagina Participatie opzetten vanuit de gemeente maar in de toekomst ook op deze webpagina ruimte bieden aan reacties van gebruikers (initiatiefnemers, adviesraden, etc.), en op onderdelen ook gebruikers zelf verantwoordelijk laten zijn voor informatie.

Financiële middelen

Er is een reserve vitalisering dorpskernen ter verbetering van de leefbaarheid in de dorpskernen en wijken. Het doel van de regeling is door burgerinitiatief de leefbaarheid in deze kernen te bevorderen en te behouden.

Voor de uitvoering van bewonersinitiatieven in dorpen en wijken wordt structureel (budget in de begroting opgenomen).

Voor de bestaande wijk -en dorpsraden is een structureel budget begroot, afhankelijk van de omvang van de wijk- en dorpsraad).

---

¹ Omgevingsalert is een app waar veel gemeenten bij zijn aangesloten. Op eenvoudige wijze wordt op de kaart een gebied aangegeven en alle APP-gebruikers in die buurt ontvangen een bericht over bijvoorbeeld een inspraakavond of andere participatie trajecten.

BIJLAGEN

Uitvoeringsagenda 2020

Gemeente Edam-Volendam geeft uitvoering aan dit beleid op de volgende manieren:

1. Rust initiatieven uit

- a. Ontwikkel een toolkit voor participatie. Ontwikkel een leidraad: maak onderscheid tussen grotere en kleinere projecten (meer/minder impact; meer/minder verschillende belangen); maak onderscheid naar niveau (visie, beleid of uitvoering), bepaal de trede van participatie. Benut de factor C methode.
- b. Maak sjablonen voor veel voorkomende situaties (buurtfeestje, veelvoorkomende omgevingsvergunning, bouwproject, kleine initiatieven).
- c. Communiceer dit aan iedereen. Het is zowel voor initiatiefnemers als voor alle andere bewoners van belang om te weten wat zij mogen verwachten en wat er van hen wordt verwacht.
- d. Geef aan op de website bij aanvragen voor ruimtelijke procedures welk beleid de gemeente voert. Onderzoek de bruikbaarheid voor de gemeente van de app voor informatie over de omgeving.
- e. Geef aan op de website welke spelregels er gelden voor inwonerinitiatieven, publiceer bestaande initiatieven .
- f. Bied op de website van de gemeente (intranet en internet) de sjablonen en de toolkit.
- g. Zorg voor een actueel overzicht van participatiebijeenkomsten en publiceer dit op de website.
Gereed tweede/derde kwartaal van 2020.

2. Actualiseer de convenanten voor de wijk- en dorpsraden en stel subsidieregels op²

Gereed derde kwartaal 2020.

4. Rust de gemeentelijke organisatie uit

- a. Gebruik één aanspreekpunt voor inwonerinitiatieven welke tegelijk ook aanspreekpunt is voor wijk-dorpsraden.
- b. Stel een kleine groep medewerkers samen die over participatietrajecten meedenken, advies geven, inspiratie bieden.
- c. Onderzoek de mogelijkheden van interne scholing/training on the job voor participatietrajecten.
- d. *Gereed eind eerste kwartaal 2020.*

5. Evalueer de inwonerparticipatie in 2022

---

² Het Kabinet wil de inspraakverordening van gemeenten vervangen door een participatieverordening waarin ook ruimte is voor het uitdaagrecht. Wanneer dit wetsvoorstel wordt geïmplementeerd wordt bekeken in hoeverre dit in het beleid van de gemeente Edam-Volendam aanpassingen behoeft.

Uit Coalitieakkoord 2016-2022:

Samen

De gemeente is geen autoriteit die alles bepaalt. De gemeente dient burgers en ondernemers, regisseert en maakt daar waar belangen botsen een weloverwogen keuze. Niet de regel zelf, maar het belang daarachter is doorslaggevend. Vanuit een flexibele houding en gelijkwaardigheid worden participatie, initiatieven en inspraak ondersteund en gestimuleerd en wordt geïnvesteerd in relatieonderhoud. Bij bijvoorbeeld planvorming en beleid — of het nu gaat om ruimtelijke plannen, sociaal beleid of werkzaamheden in de openbare ruimte — worden belangenverenigingen en doelgroepen actief betrokken, voordat plannen worden uitgewerkt. Naarmate de gemeente meer keuzevrijheid heeft, wordt hoger op de participatieladder ingestoken (coproduceren — adviseren — raadplegen — informeren). Dorpsraden in het buitengebied hebben reeds lang een communicatieverbintenis met overheid en burger. Dat houden we in stand.

Participatie & dorpsraden

Dorpsraden hebben in het voormalige Zeevang altijd een belangrijke rol gespeeld tussen inwoners en de gemeente. Deze vorm van burgerparticipatie zal ook in de toekomst verder aangemoedigd worden. Dit heeft vervolg gekregen in de oude kom van Volendam en in de Purmer en zal ook voor de overige woonkernen gelden wanneer daar bij de burgers behoefte aan is. Naast de bestaande bijeenkomsten per kern, zullen ook een paar maal per jaar gemeenschappelijke bijeenkomsten (met thema) georganiseerd worden. De toegankelijkheid naar het ambtelijke apparaat zal laagdrempelig georganiseerd worden (meldpunt).

Woordenboek³

Participatie

- Actieve, zelfgekozen deelname. Aanvullend:
Er wordt in participatie onderscheiden naar drie vormen van participatie:
  - Inwonerparticipatie - waarbij inwoners (en ondernemers) meedenken over beleid of een actieve rol spelen in projecten.
  - Maatschappelijke participatie - waarbij inwoners deelnemen aan het maatschappelijk leven, bijvoorbeeld als werknemer.
  - Overheidsparticipatie – hierbij is sprake van een samenwerking andersom: de overheid participeert in bestaande initiatieven van burgers, geeft de ruimte aan de initiatieven en verbindt deze waar mogelijk met elkaar.

In deze notitie gaat het om inwonerparticipatie en overheidsparticipatie

Draagvlak

- Groep van mensen die allemaal iets willen of steunen

Betrokkenheid

- Het betrokken zijn bij de belangen van iemand of iets

Communicatie

- Keer dat of manier waarop je contact hebt met anderen

Visie

- Weloverwogen mening over een zaak en hoe zich die zou moeten ontwikkelen

Beleid

- Manier waarop je iets regelt en leidt. Aanvullend: een set van criteria aan de hand waarvan afwegingen worden gemaakt

Uitvoering

- Manier waarop iets is gemaakt of gedaan

Project

- Voorbereiding en uitvoering van een groot plan

Initiatief

- Voorstel of handeling waarmee je iets in gang zet

Initiatiefnemer

- Iemand die heeft bedacht om iets te gaan doen

³ Bron: www.woorden.org - ©Kernerman Dictionaries – 16-7-19